

FAXRIYORNING POETIK MAHORATI

Ahmatova Muxlisa Akmaljon qizi

*Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti,
filologiya fakulteti mustaqil izlanuvchisi*

Annotatsiya. Mazkur maqolada Faxriyor ijodiga xos poetik mahorat: xalq tiliga yaqinlik, ohangdorlik, erkin vazn, noan'anaviy tuzilmalar, ta'sirchanchlik to'g'risida so'z yuritiladi. Shoirning ishq va hijron mavzularida yozilgan misralari tahlil uchun asos qilib olindi.

Annotation. This article discusses the poetic skills inherent in Fakhriyor's work: closeness to the vernacular, melodiousness, free verse, unconventional structures, and expressiveness. The poet's verses on the themes of love and exile were taken as the basis for the analysis.

Kalit so'zlar: poetika, ohangdorlik, takroriylik, semantika, metafora.

Keywords: poetics, melody, repetition, semantics, metaphor.

Faxriyor – zamonaviy o'zbek she'riyatining vakili bo'lib, o'ziga xos uslub va badiiy mahorat bilan tanilgan shoir. Faxriyorning she'riy tili xalq tiliga yaqin, ammo u so'zlarni nafis tanlaydi, har bir misra ohangdor va esda qolarli bo'ladi. U an'anaviy she'riyat shakllaridan tashqari, erkin vazn, noan'anaviy tuzilmalar orqali ham o'z fikrini ifodalaydi. Bu esa uning zamonaviy poetik tafakkurga ega ijodkor ekanini ko'rsatadi. Shoir nozik ruhiy holatlarni ta'sirchan tarzda ifoda eta oladi.

Ko'ngil ozoringni chekadir,
Un sayin, tun sayin, kun sayin,
Yaprog'iga xazon tegadi...

Bu misralarda ko'ngil ozori-ya'ni ichki iztirob, armon yoki sog'inch holati samimiy ifodalangan. Takroriylik – ohangdorlikni yuzaga chiqarish bilan birga hissiyotning bosqichma-bosqich chuqurlashib, vaqt o'tgan sayin bu ozorlar kuchayib borayotganligini tasvirlagan. Vaqt tushunchasini – “un, tun, kun”- orqali ifodalab, ko'ngildagi azob to'xtovsiz, davomli ekanligini ifodalagan.

Shoirning she'rlarini asosan ishq va hijron mavzulari egallagan. Quyidagi misralarda ham armonga aylangan, biroq xotiradan o'chmasdan azob berayotgan bir muhabbat haqida kuylangan.

Qo'r izlab kul titgan bola singari
Titkilab o'tirar xotirni sog'inch
Olis ehtiroslar yo'qdir tingani,
Ko'ksimda yong'in-u ko'zimda yog'in

Birinchi satrda sog'inch ko'r-ko'rona bir narsa izlayotgan, umidsiz, ammo chidamli bola obrazida gavdalanadi. Bola, kul, qo'r – hamma biladigan, tanish so'zlar,

ammo bu soʻzlar ruhiy holatni aks ettirishda ajoyib namuna vazifasini oʻtay olgan. Xotira va sogʻinch murakkab munosabat. Sogʻinch xotiraga qarshi emas, balki uni “titkilab”, oʻtmishni yana va yana uygʻotadi, yurakni tilka-pora qiladi.

Keyingi “Koʻksimda yongʻin- koʻzimda yogʻin” misrasi kuchli badiiy kontrastga ega. Yongʻin- ichki kuygilik, ehtiros, yurakdagi iztirobni; yogʻin-koʻz yoshlari, tashqi iztirobni bildiradi. Bu qarama-qarshi obrazlar inson qalbidagi ichki va tashqi kechinmalarning bir vaqtning oʻzida mavjudligini ifodalaydi. Bu ikki obraz bir-birini toʻldiradi. Yurak yonadi, koʻz esa yigʻlaydi-ruhiy iztirobning eng baland choʻqqisi. “Yongʻin – yogʻin” soʻzlari tovush jihatidan uygʻun v taʼsirchan. Bu fonetik yaqinlik orqali sheʼriy musiqiylik oshadi, esda qoladi, yurakka tez yetadi. Faxriyor Nizomiddinov yuqoridagi misralarda ichki azobni poetik va estetik jihatdan nihoyatda kuchli tarzda ifodalagan. Bunday satrlar uning kechinmani badiiyatga aylantira olish mahorati, timsol va metaforalardan samarali foydalanishi hamda fonetik va semantik uygʻunlikni his etishi borasidagi yuqori darajadagi shoiriligini isbotlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Faxriyor. (2013). Izlam. Toshkent: “Akademnashr”.
2. Gʻaniyeva N. (2008). Adabiy obraz va badiiy tafakkur. Toshkent: Oʻzbekiston Milliy ensiklopediyasi.
3. Vohidov S. (2001). Sheʼr va tafakkur. Toshkent: “Sharq”.
4. Qoʻchqorov A. (2012). Badiiy matn tahlili asoslari. Toshkent: Oʻzbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi.